

Poznajcie skupieńca lipowego!

Otoczający nas świat oraz żyjące w nim organizmy żywe nie są układem statycznym. W dobie globalnej gospodarki, migracji produktów oraz zmian klimatu, biocenoza, czyli ożywiona część naszej planety, ulega nieustannym zmianom. Rośliny, zwierzęta i inne organizmy przemieszczają się w różne miejsca, w których ich obecność do tej pory nie była odnotowana.

Na obszarze Polski występują liczne gatunki, które pojawiły się w wyniku działalności człowieka, a następnie wymknęły się spod ludzkiej kontroli, stając się niekiedy organizmami inwazyjnymi, zagrażającymi lokalnej florze i faunie. Wystarczy tu wymienić takie organizmy jak stonka ziemniaczana, krab wełnistoreki czy jenot. W ostatnich latach głośno zrobiło się o kolejnym gatunku – śródziemnomorskim pluskwiaku *Oxycarenus lavaterae*. To właśnie na jego przykładzie bliżej przyjrzymy się uwarunkowaniom klimatycznym wpływającym na zachodzące w ostatnich latach dynamiczne zmiany w świecie przyrody. W tym miejscu warto również dodać, że obszar Polski nie jest wyjątkiem. Każde państwo zмага się ze swoimi przykładami wynikającymi z życia w „ciekawych czasach”.

Występowanie *O. lavaterae* po raz pierwszy zostało stwierdzone w Polsce w 2016 roku w Rzeszowie (Hebda G. *et al.*, 2016). Na kolejne stanowiska tego gatunku w Polsce natknięto się w Cieszynie (w Beskidzie Zachodnim) i Brzegu (na Dolnym Śląsku). W ostatnim czasie zauważyć można było wzmożone zainteresowanie *O. lavaterae*. Z czego to wynika? Prawdopodobnie główną przyczyną jest fakt, że jego migracja jest obserwowana właśnie w miesiącach zimowych, a więc w okresie rzadko wiązanim ze znaczącym wzbudzeniem flory czy fauny.

O. lavaterae (Fabricius, 1787) jest organizmem należącym do rzędu pluskwiaków różnoskrzydłych (*Heteroptera*) rodzaju *Lygaeoidea*, rodziny *Oxycarenidae*. Jest to gatunek rozpowszechniony na obszarze Palearktyki, prawdopodobnie do Europy przywędrował z północnej Afryki i zachodniej Azji (Kment P., 2009; Kalushkov P. *et al.*, 2010). Do niedawna, na naszym kontynencie można go było spotkać na południu, w państwach znajdujących się w basenie Morza Śródziemnego, co wynika ze sprzyjających temu gatunkowi uwarunkowań klimatycznych. Stąd też potoczna nazwa tego owada – pluskwiak śródziemnomorski. W ostatnich dwudziestu latach obszar, na którym

obserwowany jest *O. lavaterae*, gwałtownie przesunął się w kierunku północnym. Tak dynamiczne przesunięcie zasięgu występowania na obszary o chłodniejszym klimacie może wynikać ze zmian w globalnych uwarunkowaniach klimatycznych naszej planety.

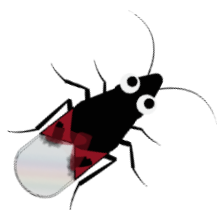
Niezwykle spektakularnym, ale również na pierwszy rzut oka niepokojącym zachowaniem *O. lavaterae* jest masowe gromadzenie się dorosłych osobników w okresie jesienno-zimowym na pniach lip w spękaniach kory (na zdjęciu poniżej), często od południowej strony pnia (gdzie występują sprzyjające warunki termiczne na skutek promieniowania słonecznego). Liczebność takich skupień bywa bardzo zróżnicowana – od kilkuset do nawet kilkudziesięciu tysięcy osobników (Lis B. *et al.*, 2019). Dzięki takiemu zachowaniu owady mają większą szansę uchronić się przed negatywnymi skutkami niskiej temperatury. Dotychczasowe badania wskazują, że pluskwiaki w obserwowanych agregacjach są w stanie bez szczególnego uszczerbku wytrzymać temperatury do -10°C . Jednakże w przypadku, gdy przez kilka kolejnych dni utrzymuje się temperatura -15°C , śmiertelność owadów może osiągnąć nawet 99%. Notowane są także przypadki, gdzie tak niskie temperatury doprowadzały do wyginięcia całych populacji *O. lavaterae* (m.in. w Czechach na przełomie 2005/2006).

Zdjęcia podglądowe skupieńca lipowego:

Pojedynczy owad

Skupieniec lipowy na pniu

Pamiętajcie, nie każdy owad to skupieniec!

Kowal bezskrzydły

Przykładem owada, który często jest mylony ze skupieńcem lipowym jest kowal bezskrzydły. Należy on także do grupy pluskwiaków, jednakże pochodzi z rodziny kowalowatych (*Pyrrhocoridae*). Pamiętajcie więc, że nie jest on tematem konkursu.

Do
zobaczenia!

